

Egyik legkedvesebb elfoglaltságom a téli madáretetés. Egyszerűen elvarázsol a madáretetőn sürgölődő madarak látványa. A naptárba mindig ünnepként került be, ha egy-egy ritka vendég is feltűnt a kihelyezett esésen.

Világosan emlékszem arra a napra is, amikor először láttam, amint egy gyors, kistermetű ragadozó bevágott az etetőn táplálkozó madarak közé. Karvaly volt. Azóta sokszor találkozunk, de betelni azóta sem tudok vele. Ebben a cikkben ezzel a rendkívül gyors röptű, vakmerő ragadozó madárral ismerkedünk meg.

A gyors röptű karvaly

Egész Európában elterjedt a faj, mely a nagyobb termetű héja közeli rokona. Tudományos nevük egyezősége is ezt mutatja, az Accipiter nemzetség tagja ő is. Míg a héja a gentilis, addig a karvaly a nisus nevet kapta a tudomány keresztiségében.

A karvallyal télen is gyakorta találkozhatunk, lévén, hogy előszeretettel telelnek át az itt élő egyedek. Ezt erősíti még az is, hogy a téli állomány feldúsul az északi populációk idáig levonulól példányaival. A karvalyészlelések zöme ezért ebben az évszakban történik. Ahogy kitavasodik, máris eltűnnek a felületes szemlélő elől, és csak télen vesszük észre ismét a madáretető mel-

lett portyázva. Ehhez a jelenséghez érdekes történet is kapcsolódik. A természetet figyelő ember, aki még nem ismerte a madárvonulás tényét, nem tudta, hogy hova tűnnek a madarak télen, és miért kerülnek elő olyanok, melyek nyáron nincsenek szem előtt. Ennek a talánynak a magyarázatára született például a karvaly kakukká alakulásának ötlete is. Úgy gondolták akkorig, hogy a tavasszal, nyáron látható kakukk ősszel karvaly képében bukkan föl – és fordítva, éppen ezért sokáig a karvalyt téli kakukk névvel is illették.

Madarunk április környékén fog bele a költésbe. Szereti a fenyveseket, vagy a fenyő elegyes erdőket. Szívesen rakja

fészket a túlevelű fákra, azok törzsének közelébe. Maga a fészkek vékony ágakból, gallyakból készül, melyben puha fészkecsészét alakít ki. A fészkepítésben mindkét madár részt vesz oly módon, hogy a fészkeanyagot a hím hordja, a beépítés azonban a tojó feladata. A fészkelési időszak alatt nagy az összhang a két madár között. Gyakran keringenek közösen a fészkelő területük fölött, és látványos emelkedésekkel, zuhanásokkal tarkított nászrepüléssel erősítik meg a valószínűleg több évre szóló kapcsolatukat. Ilyenkor szembeűnő a két nem közötti méretkülönbség, ami számos más ragadozó madárnál előfordul. A tojó jóval

Méregölő sisakvirág

A sisakvirágok nemzetsége sok érdekességet tartogat az érdeklődők számára. Különös virágzatuk, mérgező mivoltuk, ritka előfordulásuk miatt érdemes velük foglalkozni. Lila és sárga virágú fajaik közül ez alkalommal egy sárga virágúról tudhatunk meg többet.

Már a neve is beszédes: méregölő sisakvirág (*Aconitum anthora*). Mit is jelenthet? Egykoron a növénynek gyógyhatást tulajdonítottak, miszerint a mérgezett embernek enyhíti a mérgezéses tüneteit. Azonban a növény méreganyag-tartalmával csak súlyosbított a szerencsétlen beteg helyzetén. Mivel a növény hatóanyaga csak laboratóriumi körülmények között izolálható, és gyógyászati célra is csak ez után alkalmazható, ezért hagyományos gyógynövényként alkalmazni szigorúan tilos. Ha látni szeretnénk ezt a bár mérgező, de csodálatosan szép növényt, mindenképpen hegyvidéken

kell keresnünk. Mint a sisakvirágok vadon élő összes képviselője, úgy a méregölő sisakvirág is itt fordul elő. A Dél-Dunántúl tradicionális élőhelyei a Mecsek és a Villányi-hegység. Meleg, száraz erdők szegélyében, sziklagyeppek szélében találhatjuk meg leginkább. Termetével már messziről feltűnik, hiszen akár méteresre is megnőhetnek virágzó tövei. Hosszú, nem elágazó szárán jellegzetes, szálcsalékos levelek nőnek. A szár csúcsán pedig fürtben állnak a nyár végétől nyíló, különleges virágai. Már első ránézésre is egyből sisakra emlékeztetnek a meglehetősen nagy virágok. Az érdekes for-

nagyobb, mint a hím. Az elkészült fészkekbe átlagosan öt tojás kerül. A kotlás sokszor már a második tojás lerakása után megkezdődik, így a kikelő fiókák között is méretbeli különbség lesz. A fiókák táplálásában is megoszlik a feladat. A zsákmány megszerzése és kopasztása a hím feladata, amit aztán a tojó darabol fel, és ad a fiókáknak. A hímre ebben az időszakban nagy feladat hárul, hiszen a fiókákat őrző tojót is etetnie kell. A kifejlett, kirepült fiókákat a szülők vadászni is megtanítják. Ilyenkor sajátítják el azt a fantasztikus gyors, akrobatikus repülésekkel fűszerezett zsákmányolási technikát, ami a faj sajátossága. A

karvaly a kistermetű énekesek ragadozója. Míg a kisebb hímek inkább cinege méretű, addig a nagyobb tojók rigó méretű madarakra is vadásznak. Táplálékát kizárólag madarak képezik.

A karvaly Magyarországon védett madár. Természetvédelmi eszmei értéke 50.000 Ft. A hazai állomány 1000-2000 pár körülire tehető. Ha télen a kertben felállított madáretetről a karvaly elvisz egy-egy cinegét, ne haragudjunk rá! Gondoljunk arra, hogy ő is a természetanya teremtménye, és neki is épp olyan nehéz átvészelnie a hideg napokat. Inkább írjuk be a naptárba pirossal: karvaly járt az udvarban!

májú virág hagyományos értelemben nem is virág, hiszen nem szíromlevelek alkotják. A fordított kancsóra is emlékeztető formát az összenőtt csészelevelek alkotják. A sisak belsőjében pedig a valódi szíromlevelek elcsökevényesedve, úgynevezett nektáriumot képeznek. Persze megszokhattuk már, hogy a természetben semmi nem történik véletlenül. A nek-

táriumhoz, a virág furcsa alakja miatt, csak poszméhek férnek hozzá. Következésképpen a növény megporzását is csak ezek a rovarok képesek elvégezni. Ezért a méregölő sisakvirág elterjedése is nagyban összefügg bizonyos poszméhek elterjedésével. A sikeres megporzáson átesett virágokból pedig tüszőtermés fejlődik.

A méregölő sisakvirág hazánkban védett növény. Természetvédelmi eszmei értéke 5000 Ft. Élőhelyéről begyűjteni ezért tilos, és értelmetlen cselekedet is lenne.

KÉP ÉS SZÖVEG: VÖLGYI SÁNDOR
WWW.VOLGYISANDOR.HU

Szigetvári Gyógyfürdő

A test és a lélek harmóniája

A szigetvári gyógyvíz nátriumkloridos, alkáli-hidrogénkarbonátos, mely rendkívül kedvező hatású az ízületi, reumatikus és mozgásszervi megbetegedések kezelésére. Magas vérnyomásban, érrendszeri betegségekben szenvedők, és szívbetegék is bátran használhatják a fürdőt.

A gyógyászati részlegesen széleskörű fizioterápiás, balneoterápiás kezelések OEP támogatással történő igénybe vételére is lehetőség van. Ezen kívül wellness szolgáltatásokkal, kényeztető masszázsszokkal és strandolási lehetőséggel várjuk Kedves Vendégeinket!

7900 Szigetvár, Tinódi u. 1/1.
Tel.: +36-73/510-485
Nyitva tartás: 8:30 - 20:30

www.szigetvarfurdo.hu

Júliusban és augusztusban
minden szombaton éjszakai fürdőzés!

Hotel Kumilla

7900 Szigetvár, Olay L. u. 6.
Tel.: +36-73/ 510-248
info@hotelkumilla.hu
www.hotelkumilla.hu

Pókbangó a Dráva mentén

Somogy megye déli részén a kosborfélék családjába tartozó pókbangó újabb előfordulási helye vált ismertté. Habár a Duna-Dráva Nemzeti Park Dráva menti területei számos unikális, hazánkban csak ezen a területén előforduló növény- és állatfajjal büszkélkedhetnek, a fokozottan védett növényfajok száma alacsony, ezért is örömteli hír az új állomány felfedezése. A 10-30 cm magas növény vékony, zöld száron ülő virágai apró, vörösesbarna pókra emlékeztetnek. Fokozottan védett, természetvédelmi értéke 100.000 Ft.

Dzsessz a Pirogránit udvarban

Private Conversation című albumát mutatja be a Csepregi Gyula-Rátonyi Róbert duó július 11-én 21 órakor a Zsolnay-negyed Pirogránit udvarán. A két dzsesszmuzsikusz zenéjét hallgatva egy rendkívül finom, elegáns és fesztelen társasjátéknak lehetünk részesei hangulatos interpretációk, kifinomult gondolatok és érzelemgazdag improvizációk révén.

Tájképek, virágok a Pavilonban

D. Szabó Margit festményeiből látható válogatás július 17-ig a Szent István tér 17. udvarában lévő Barokk Art Pavilonban hétköznaponként 10-től 17 óráig. A tucatnyi tájkép és virágot ábrázoló mű akvarell és pasztell technikával készült. A bemutató az utóbbi öt-hat év terméséből válogat, de egészen új munkák is helyet kaptak benne. A korábbi alkotások között olyanokat is találunk, amelyek országos tárlatokon is szerepeltek már. D. Szabó Margitot a Magyar Alkotóművészek Egyesülete és a Bicsérdi Művésztelep éppúgy tagjainak sorában tudhatja, mint a Pécs-Baranya Művészeinek Társasága.

